Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Image not found or type unknow

Державний обліковий номер: 0525U000477

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-11-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попович Терезія Петрівна

2. Tereziia P. Popovych

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8333-3921

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 12.00.01

Назва наукової спеціальності: Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 21-11-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 61.051.07

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.11, 10.15.15, 10.07, 10.15.19

Тема дисертації:

1. Обов'язок як ціннісно-правовий феномен

2. Obligation as a Value-Legal Phenomenon

Реферат/анотація:

1. Дисертація присвячена аналізу категорії обов'язку як ціннісно-правового феномену в його теоретичних, морально-правових, аксіологічних, методологічних та, особливим чином, історико-правових аспектах. Концептуалізуються основні наукові підходи до трактування обов'язку як відповідальності, як міри необхідної поведінки, як міри належної поведінки, як повинності, через призму правової свідомості, через призму принципу взаємності, крізь єдність прав і обов'язків. Виводяться п'ять ключових компонентів розуміння категорії обов'язку, а саме: поведінка особи, яка визначається не лише нормативними приписами, але й іншими соціальними регуляторами, легітимованими суспільством; певний рівень правової свідомості особи; належність поведінки; повинність як внутрішня морально-психологічна підпора реалізації обов'язку; відповідальність особи за вибір певного варіанта поведінки. Сформульовано авторське поняття правового обов'язку, визначено його основні ознаки і структуру. Розглянуто методологічні основи дослідження

природи обов'язку, у розрізі чого було охоплено три рівні методології: філософську, загальнонаукову та спеціально-наукову. Особлива актуальність у сучасному методологічному дискурсі належить міждисциплінарному підходу, який здатен пояснити різносторонність та складність категорії обов'язку. Проведено аналіз уявлень про обов'язок у політико-правовій спадщині Давнього Світу та Середньовіччя. Антична спадщина на позначення широких конотацій обов'язку виводить категорію «належне» (і справедливе, і розумне, і благе, і природне, і моральне). Середньовічне бачення обов'язку варіюється від позитивістського і світського до юснатуралістського та християнського. Досліджено генезис обов'язку в епоху Нового часу. Акцентовано увагу на висвітленні природно- правових підходів до обов'язку в ученнях Г. Гроція, Т. Гоббса, Дж. Локка, Б. Спінози, Ж.-Ж. Руссо, С. фон Пуфендорфа. Головне призначення обов'язку полягає у забезпеченні соціальності людей, їх мирного та безпечного співжиття в межах держави. Розглянуто уявлення про обов'язок у німецьких філософів І. Канта та Г. Гегеля, а також у класиків позитивізму, утилітаризму та представників соціологічних концепцій права XIX століття. Досліджено розуміння обов'язку в епоху Новітнього часу. Визначено специфіку інтерпретації обов'язку в психологічній концепції Лева Петражицького, неопозитивізмі Г. Кельзена і Г. Гарта. В світлі соціологічних концепцій права XX ст. проаналізовано підходи О. Ерліха, Л. Дюгі, Ж. Гурвіча, Н. Лумана, Р. Паунда. Новітня соціолого-правова думка ще більше посилює соціально-товариські, комунікативні та соціально-очікувальні сенси обов'язку. Окрема увага зосереджена на американській школі правового реалізму (О.В. Голмс, Р. Познер, Дж. Френк та ін.), в якій обов'язок вплітається у здійснення судової функції. У межах Новітнього періоду також розглянуто феномен обов'язку в теоретичних позиціях двох американських вчених – Л. Фуллера (в аспекті моралі права) і Дж. Роулза (в розрізі теорії справедливості). Висвітлено структуру природи юридичного обов'язку. Морально-етичний зріз обов'язку пов'язує мораль як колективне та обов'язок як індивідуальне, правову і моральну сторони обов'язку, а також відповідальність. Окреслено аксіологічний вимір феномену обов'язку. Цінності визначаються основоположними постулатами або принципами людської поведінки. І кожен обов'язок своєю причиною чи передумовою має цінність. Проаналізовано правові аспекти юридичного обов'язку. Резюмовано, що більшою чи меншою мірою такі аспекти апелюють до ключової вимоги-цінності сучасних західних демократій – верховенства права. Аргументовано, що юридичний обов'язок, з точки зору правових аспектів, повинен відбивати існуючу суспільну практику та реальні суспільні відносини, відображати принцип взаємності, за яким індивід і держава належно виконують свої зобов'язання щодо одне одного, переслідувати за мету досягнення суспільного блага та утверджувати повагу до людської гідності як до основного гуманістичного орієнтиру.

2. The dissertation is devoted to the analysis of the category of obligation as a value- legal phenomenon in its theoretical, moral-legal, axiological, methodological, and, particularly, historical-legal dimensions. The study conceptualizes the main scientific approaches to understanding obligation as responsibility, as a measure of necessary behaviour as well as a measure of proper behaviour, as obligation in the sense of duty, through the prism of legal consciousness, through the principle of reciprocity, and through the unity of rights and obligations. Five key components of the concept of obligation are identified: individual behaviour determined not only by normative prescriptions but also by other social regulators legitimized by society; a certain level of individual legal consciousness; the propriety of behaviour; obligation as an internal moral and psychological support for its realization; and individual responsibility for choosing a particular course of action. The author of the dissertation formulates her definition of legal obligation and identifies its main features and structure. The methodological foundations for studying the nature of obligation are explored, encompassing three levels: philosophical, general scientific, and specialised legal methodology. Particular emphasis in the contemporary methodological discourse is placed on the interdisciplinary approach, which is capable of explaining the multifaceted and complex nature of obligation. The concept of obligation is examined in the political and legal thought of the Ancient World and the Middle Ages. Classical heritage introduces the category of "the proper" (embracing the just, the rational, the good, the natural, and the moral) as a way to capture the broad connotations of obligation. Medieval thought ranges from positivist and secular to jusnaturalist and Christian perspectives. The genesis of obligation in the Early Modern period is analyzed, with a focus on natural law approaches in the works of H. Grotius, T. Hobbes, J. Locke,

B. Spinoza, J.-J. Rousseau, and S. von Pufendorf. The primary function of obligation lies in ensuring human sociability and peaceful and secure coexistence within the state. The concept is also explored in the works of German philosophers I. Kant and G.W.F. Hegel, as well as in the theories of classical positivism, utilitarianism, and sociological jurisprudence of the 19th century. The understanding of obligation in the Modern era is also addressed. The dissertation identifies the specific features of obligation's interpretation in the psychological theory of Leon Petrażycki and in the neopositivist approaches of H. Kelsen and H. L. A. Hart. Within the framework of 20th-century sociological theories of law, there have been considered the views of E. Ehrlich, L. Duguit, G. Gurvitch, N. Luhmann, and R. Pound. Modern socio-legal thought further emphasizes the social, communicative, and expectation-oriented dimensions of obligation. Special attention is devoted to the American school of legal realism (O. W. Holmes, R. Posner, J. Frank, and others), where obligation is woven into the exercise of judicial functions. The phenomenon of obligation is also considered in the theories of two American scholars □ L. Fuller (in the context of the morality of law) and J. Rawls (within the framework of the theory of justice). The structural nature of legal obligation is highlighted. The moral and ethical dimension connects morality as a collective concept with obligation as an individual one, bridging the legal and moral aspects of obligation as well as responsibility. The axiological dimension of obligation is outlined, emphasizing that every obligation is rooted in a particular value, which represents fundamental principles or postulates of human behaviour. The legal aspects of obligation are analyzed, showing that they, to varying degrees, appeal to a core value of modern Western democracies □ the rule of law. It is argued that, from a legal perspective, obligation should reflect existing social practices and real social relations, embody the principle of reciprocity – whereby the individual and the state properly fulfill their mutual commitments – pursue the common good, and uphold respect for human dignity as a fundamental humanistic guideline.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Popovych T., Potapchuk A., Rogach O., Dzhuhan V. Legal obligations in the context of human organs and tissues transplantation. Wiadomości Lekarskie. 2022. Volume LXXV. Issue 4. Part 2. P. 1013-1018 (Scopus).
- Popovych T., Zaborovskyy V., Baryska Ya., Pohoryelova Z., Maslyuk O. The nature and features of surrogacy as an assisted reproductive technology. Georgian medical news. 2023. № 1. P. 108-112 (Scopus).
- Popovych T., Blikhar M., Hretsa S., Kopcha V., Shandra B. The Right to be Forgotten as a Special Digital Right. The Law, State and Telecommunications Review. 2023. V. 15, № 2. P. 42-53 (Scopus).
- Popovych Tereziia. The idea of obligation in the light of the legal concepts by Marcellus of Padua and Thomas Aquinas. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. № 5. P. 124-127. ISSN 1339-7915.
- Popovych Tereziia. The category of obligation in Lev petrazhytsky's psychological theory of law. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. № 3. P. 209-212. ISSN 1339-7915.
- Popovych Tereziia. The category of obligation according to Lon Fuller's doctrine. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. № 4. P. 189 – 193. ISSN 1339-7915.
- Halas Volodymyr, Popovych Tereziia, Telep Yuliia. Category of obligation in the political and legal heritage of Aristotel. Visegrad Journal on Human Rights. 2022. № 2. P. 38-41. ISSN 1339-7915
- Попович Т.П. Юридичний обов'язок як правова цінність. Часопис Київського університету права. 2020. № 2. С. 43-47. DOI: 10.36695/2219- 5521.2.2020.06.

- Попович Т. Класифікація обов'язків згідно вчення Самуеля фон Пуфендорфа. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2021. Випуск 65. С. 38-42. DOI: https://doi.org/10.24144/2307- 3322.2021.65.6.
- Попович Т.П. Класифікація обов'язків згідно вчення І. Канта. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2021. Випуск 66. С. 27-31. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.4.
- Попович Т. П. Категорія обов'язку згідно вчення Аврелія Августина. Часопис Київського університету права. 2021. № 3.С. 47-51. DOI: 10.36695/2219- 5521.3.2021.06.
- Галас В. І, Попович Т. П., Телеп Ю. В. Генезис категорії обов'язку крізь призму політико-правових поглядів мислителів Стародавнього Китаю. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2022. Випуск 69. С. 25-30. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.69.3.
- Попович Т.П. Розуміння обов'язків у контексті теорії справедливості Джона Роулза. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2022. Випуск 70. С. 53-58. DOI: https://doi.org/10.24144/2307- 3322.2022.70.8.
- Галас В. І., Попович Т. П., Телеп Ю. В. Розуміння обов'язків у концепціях мислителів Давньої Греції. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С. 18-20. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-3/2.
- Галас В. І., Попович Т. П., Телеп Ю. В. Правова природа обов'язку у вченні М. Т. Цицерона. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 24- 26. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/2.
- Попович Т.П. Розуміння обов'язку згідно з вченням Г. Харта. Аналітично- порівняльне правознавство. Електронне наукове видання. 2022. № 4. С. 41-44. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.6.
- Попович Т. П. Розуміння обов'язку у соціологічних концепціях Г. Спенсера та Є. Ерліха. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2022. Випуск 94. С. 81-86. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v94.2022.10.
- Попович Т. П. Уявлення про обов'язок згідно вчення Томаса Гоббса. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2022. Випуск 95. С. 54-59. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v95.2022.8.
- Попович Т. П. Природа обов'язку у поглядах Дж. Ст. Мілля та Дж. Остіна. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2022. Випуск 73. Том 1. С. 31-36. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.5.
- Попович Т. П. Категорія обов'язку відповідно до «чистої» теорії права Г. Кельзена. Публічне право. 2022. № 3 (47). С. 95-100. DOI: https://doi.org/10.32782/2306-9082/2022-47-13.
- Попович Т. П. Розуміння обов'язку у природно-правових концепціях Г. Гроція та Б. Спінози. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2022. Випуск 96. С. 72-76. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v96.2022.8.
- Попович Т. П. Обов'язок згідно вчення Г.В.Ф. Гегеля. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2022. Випуск 74. Том 1. С. 35-40. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.5.
- Попович Т.П. Розуміння обов'язку у природно-правових концепціях Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2023. Випуск 77: частина 2. С. 315-319. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.54.
- Попович Т. П. Поняття обов'язку у поглядах І. Бентама та О. Конта. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2023. № 3. С. 46-49. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.8.
- Попович Т. П. Поняття обов'язку: окремі теоретико-правові зрізи. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2023. Випуск 100. С. 112-117. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v100.2023.13.
- Попович Т. П. Обов'язок крізь призму поглядів представників школи правового реалізму. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 7. С.31-33. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/5.

- Попович Т. П. Розуміння обов'язку у світлі соціологічних концепцій права XX століття. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2024. Випуск 103. С. 156-163. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.21.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оніщенко Наталія Миколаївна
2. Nataliia M. Onishchenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1671-2139

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косович Віталій Мирославович
2. Vitaliy M. Kosovych

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6551-2686

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57710208500; Web of Science Researcher ID: AAV-6157-2021; https://scholar.google.com.ua/citations?user=s6CklyoAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заєць Анатолій Павлович

2. Anatolii Zaiets

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5636-0142

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Києво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Карабін Тетяна Олександрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Карабін Тетяна Олександрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Карабін Т.О.
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

